

حالا ونزوئلایی شدن تمجید است

سید احسان حسینی خبرنگار

کشور ونزوئلا سال‌هاست که به داشتن ابر تورم‌های عجیب‌وغریب در دنیا شهره شده، به گونه‌ای که برای توصیف تورم بالا در یک کشور از اصطلاح «تورم ونزوئلایی» استفاده می‌شود. اما اکنون طبق آخرین آمار بانک مرکزی ونزوئلا (تصویر ۱)، نرخ تورم نقطه به نقطه این کشور در ماه سپتامبر به ۲۷.۷ درصد سقوط کرده و حتی از نرخ تورم ایران کمتر شده است. طبق آخرین گزارش ماهانه مرکز آمار، نرخ تورم نقطه به نقطه این کشور در شهریورماه در یک روند نزولی به ۳۱.۲ درصد افت پیدا کرده اما سرعت کاهش تورم ونزوئلا به قدری بیشتر است که اکنون توانسته رقم پایین‌تری نسبت به ایران را برای شاخص تورم نقطه به نقطه ثبت کند.

آیا توافق با آمریکا، باعث سقوط تورم ونزوئلا شد؟

اما دلیل گذر ونزوئلا از ابر تورم و رسیدن به تورم کمتر از ۳۰ درصدی چیست؟ یک پاسخ ساده‌انگارانه به این سوال می‌تواند توافق ۶ ماهه بین ونزوئلا و آمریکا باشد که از اکتبر ۲۰۲۳ آغاز و در آوریل ۲۰۲۴ به پایان رسید. طبق این توافق دولت بایدن متعهد شد که برای ۶ ماه تحریم نفتی ونزوئلا را تعلیق کند و در ازای آن، نیکولاس مادورو، رئیس‌جمهور ونزوئلا به رهبر مخالفان اپوزیسیون، اجازه شرکت در انتخابات ماه ژوئیه سال جاری میلادی را بدهد.

تعدادی تحلیل‌گر تحریم نفتی، به همراهی دولت مادورو و امتیازدهی سیاسی ونزوئلا بستگی داشت که البته این اتفاق رخ نداد و در آوریل ۲۰۲۳ مجدداً تحریم‌های نفتی علیه ونزوئلا باگشت. اما بررسی رخدادهای تاریخی و انطباق آن بر نمودار تورم ونزوئلا در تصویر ۲ نشان می‌دهد که این توافق کوتاه‌مدت نقش‌ی در عبور ونزوئلا از ابر تورم نداشته است. طبق تصویر ۲، سقوط تورم ونزوئلا به ۳۱.۷ درصد، در اکتبر ۲۰۲۳ و قبل از اجرای توافق ۶ ماهه با آمریکا رخ داده است.

در تصویر ۲، جامع‌تر از ابر تورم ونزوئلا قابل مشاهده است که طبق آن، این کشور در ماه فوریه ۲۰۱۹ با ثبت عدد ۳۳۵ هزار درصد، رکورد تورم را شکسته است. در نتیجه سقوط ابر تورم ونزوئلا از ۳۴۵۰۰ درصد به ۳۱.۷ درصد قبل از توافق با آمریکا رخ داده است.

همچنین طبق تصویر ۲، مهار ابر تورم ونزوئلا به آغاز فعالیت شرکت آمریکایی شیرون در میدان نفتی ونزوئلا نیز ارتباطی نمی‌تواند داشته باشد، زیرا در ژانویه ۲۰۲۳ و همزمان با آغاز فعالیت این شرکت آمریکایی تورم ونزوئلا فقط ۳۲۵ درصد بود که فاصله معناداری تا ۳۳۵ هزار درصد دارد.

ضمن اینکه مجوز فعالیت شرکت شیرون در ونزوئلا صرفاً بابت افزایش تولید نفت برای «تغییر بدهی قبلی ونزوئلا صادر شده بود. به بیان دیگر با افزایش تولید نفت این کشور، ارزش حاصل از آن به دولت ونزوئلایی رسید. البته پیش از شرکت شیرون، دو شرکت ایتی ایتالیا و ریپول اسپانیا نیز از ژوئیه سال ۲۰۲۲ اقدام به دریافت چند محموله نفت ونزوئلا آن ماه به تسویه بدهی قبلی این کشور کرده بودند.

در ژوئیه ۲۰۲۲، نرخ تورم نقطه به نقطه ونزوئلا به ۱۳.۷ درصد کاهش یافته بود. در نتیجه طبق تصویر ۳ که مستند به آمار بانک مرکزی ونزوئلاست، گذر این کشور از ابر تورم ۳۳۵ هزار درصدی، فاصله زمانی معناداری با تحولات ابتدا و انتهای سال ۲۰۲۳ درباره آغاز فعالیت شرکت شیرون و توافق کوتاه‌مدت با آمریکا دارد. ضمناً باید توجه داشت که روند نزولی تورم ونزوئلا با پایان توافق کوتاه‌مدت نیز همچنان ادامه دارد و تاکنون نرخ تورم نقطه به نقطه نسبت به موعد اتمام توافق، نصف شده است.

نسخه مادورو در نقطه مقابل طرف‌داران برجام

تا اینجا همچنان سؤال اصلی گزارش بی‌پاسخ مانده؛ پس دلیل گذر ونزوئلا از ابر تورم چیست؟ نیکولاس مادورو در ژانویه ۲۰۲۳ در مصاحبه‌ای با تلویزیون ونزوئلا به این سؤال پاسخ داده و اشاره می‌کند که عبور این کشور از ابر تورم و تحقق رشد اقتصادی ۸ درصدی، ناشی از انجام اصلاحات داخلی در ۴ محور شامل: ۱- اصلاح نظام مالیاتی، ۲- توسعه صنایع تکمیلی، ۳- خودکفایی کشاورزی و ۴- ساخت و ساز حوزه مسکن بوده است.

مادورو در این مصاحبه اشاره می‌کند: «طبق اعلام اداره مالیات ونزوئلا از ژانویه تا نوامبر ۲۰۲۲ رقمی معادل ۶۲۷ میلیارد دلار مالیات اخذ شده که این میزان ۹۳ درصد افزایش نسبت به سال قبل را نشان می‌دهد. در زمینه افزایش تولیدات داخلی ونزوئلا تا حد زیادی به واردات مواد غذایی وابسته بود اما امروز ۹۴ درصد مواد غذایی را که به خانه‌های ونزوئلایی می‌رسد، تولید می‌کنیم. این یک معجزه کشاورزی است که حاصل کار صدها تولیدکننده روستایی است.» در نتیجه طبق توضیحات رئیس‌جمهور ونزوئلا دولت این کشور در مواجهه با تحریم آمریکا از سال ۲۰۱۹ و پدید آمدن ابر تورم‌های بالای ابتدا سیاست «انجام اصلاحات داخلی» را در دستور کار قرار داده است. سیاست مادورو دقیقاً نقطه مقابل دیدگاه طرف‌داران برجام در ایران بود که معتقد بودند حل مشکلات اقتصاد کشور نه با اتکالی به داخل بلکه از طریق مذاکره با آمریکا امکان‌پذیر است.

رشد تولید نفت ونزوئلا با همکاری ایران کلید خورد؟

کشور ونزوئلا همانند ایران یک کشور نفتی است و دارنده بزرگ‌ترین منابع نفتی نیست. در نتیجه، شکوفایی اقتصادی این کشور وابستگی زیادی به فعالیت صنعت نفت آن دارد. قبل از اعمال تحریم‌های نفتی آمریکا، تولید نفت ونزوئلا بین ۲۵ تا ۳۲ میلیون بشکه در روز بود، اما این رقم از سال ۲۰۱۹ روندی نزولی به خود گرفت و به حدود ۵۰۰ هزار بشکه کاهش یافت.

عدم توانمندی فنی و مهندسی ونزوئلا در تحریم و شکل‌نگرفتن اکوسیستم شرکت‌های دانش‌بنیان باعث شد که صنعت نفت این کشور گرفتار استهلاک تجهیزات و افت تولید شود. درباره گذر ونزوئلا از ابر تورم این ادعا مطرح شده که تولید نفت این کشور با حضور شرکت‌های غربی از جمله شرکت آمریکایی شیرون افزایش یافته و منجر به سقوط تورم ونزوئلا شده است. اما این ادعا چقدر صحیح است؟

برای پاسخ به این سؤال به بررسی روند تولید نفت ونزوئلا بر مبنای آمار سازمان اوپک می‌پردازیم. طبق آمار اوپک (تصویر ۴)، روند صعودی تولید نفت ونزوئلا از سپتامبر سال ۲۰۲۱ و همزمان با امضای قرارداد نفتی بین شرکت ملی نفت ایران و شرکت نفت ونزوئلا آغاز شد. طبق این قرارداد، ایران با صادرات میعانات گازی به ونزوئلا، مشکل این کشور در تأمین رقیق‌کننده برای افزایش تولید نفت از میادین نفتی ونزوئلا را برطرف کرد.

خبرگزاری رویترز (تصویر ۵) در مهرماه سال ۱۴۰۰ در خبری اعلام کرد که یک توافق بزرگ نفتی بین دولت سید ابراهیم رئیسی و نیکولاس مادورو امضا شده که بر مبنای آن، ایران ماهانه ۲ میلیون بشکه میعانات گازی به ونزوئلا صادر می‌کند. بدین ترتیب

نه تنها مشکل تأمین رقیق‌کننده برای تولید نفت ونزوئلا حل شد، بلکه میعانات گازی روی آب ایران نیز به فروش رسید که در غیر این صورت، ایران در زمستان سال ۱۴۰۰ در تولید حداکثری گاز دچار مشکل می‌شد.

در ابتدای دولت سیزدهم، مجموعاً ۸۷ میلیون بشکه میعانات گازی ایران به دلیل عدم وجود بازار صادراتی روی آب و خشکی سرگردان بود و با امضای این توافق، در ۲۰ ماه حدود ۴۰ میلیون بشکه از میعانات گازی (حدوداً ۵۰ درصد از میعانات گازی سرگردان) ایران به فروش رسید. در نتیجه امضای این توافق، یک بازی برد-برد بین دو کشور ایران و ونزوئلا بود.

مادورو امتیاز نفتی گرفت و امتیاز سیاسی به بایدن نداد

تصویر ۶، نشان می‌دهد تولید نفت ونزوئلا تحت تأثیر تحولات مختلف چقدر افزایش یافته است. روند تحولات به ترتیب رخداد زمانی آورده شده و اعداد و ارقام با استناد به آمار اوپک اخذ شده است. طبق تصویر ۶، دولت مادورو در مواجهه با تحریم نفتی، در ابتدا تعاملات نفتی خود را با کشورهای بلوک مقابل آمریکا از جمله ایران گسترش داد (ایده‌های در نقطه مقابل طرف‌داران برجام).

قرارداد نفتی ونزوئلا با ایران باعث شد میانگین تولید نفت این کشور ۱۶۲ هزار بشکه در روز افزایش یابد و صنعت نفت ونزوئلا از گوشه رینگ تحریم‌ها خارج شود. پس از صعودی شدن روند تولید نفت ونزوئلا در دسامبر سال ۲۰۲۲، مجلس اپوزیسیون رأی به انحلال دولت موقت رهبر مخالفان ونزوئلایی خوان گویاید داد، تا آمریکا در دستیابی به اهداف تحریمی خود جهت حمایت از خوان گویاید شکست بخورد. در نتیجه، تعمیق روابط نفتی ونزوئلا با ایران و سپس با روسیه و چین، آمریکا را به این نتیجه رساند که ادامه قطع همکاری نفتی با ونزوئلا مزیت چندانی نداشته و دولت بایدن را بر آن داشت تا مجوزی محدود برای حضور شرکت نفت شیرون صادر کند. به بیان دیگر، در تحولات نفتی ونزوئلا ابتدا این کشور با کمک بلوک مقابل آمریکا، تحریم‌هایی اثر کرده و خود را از گوشه رینگ خارج کرد و سپس آمریکا را به امتیازدهی (هرچند حداقلی) به ونزوئلا شد.

سپس دولت بایدن ناچار شد که حتی امتیازات بیشتری نیز به ونزوئلا بدهد و تحریم نفتی این کشور را برای مدت ۶ ماه تعلیق کرد و نکته جالب اینکه در توافق کوتاه‌مدت با ونزوئلا نیز موفق به اخذ امتیاز سیاسی نشده و رهبر مخالفان ونزوئلا برای حضور در انتخابات در صلاحت می‌شد. یعنی خروج دولت مادورو از گوشه رینگ تحریم‌ها با کمک ایران باعث شد که ونزوئلا تنها امتیاز سیاسی بدهد که امتیاز نفتی بگیرد (واقعاً خلاف آنچه در برجام برای ایران رخ داد). طبق آمار سازمان اوپک، با لغو معافیت تحریمی آمریکا از ماه آوریل ۲۰۲۴، همچنان روند صعودی تولید نفت ونزوئلا ادامه دارد و بعد از آن، ۲۸ هزار بشکه دیگر به میانگین تولید روزانه نفت این کشور اضافه شده است.

اعتراف اوپک برپایس:

تحریم آمریکا علیه ونزوئلا با کمک ایران شکست خورد

نقش همکاری ونزوئلا با ایران در بی‌اثر کردن تحریم نفتی به قدری مؤثر و واضح بود که حتی با اعتراف رسانه‌های خارجی نیز مواجه شد. اوپک برپایس در گزارشی با عنوان «U.S. Sanctions Against Venezuela Have Failed» در سپتامبر سال ۲۰۲۳ و یک ماه قبل از توافق کوتاه‌مدت ۶ ماهه از آن خبر کرد که تحریم‌های نفتی آمریکا علیه ونزوئلا شکست خورده است.

اوپک برپایس در این مقاله می‌نویسد که ایران حمایت قابل توجهی از ونزوئلایی‌ها برای بازسازی صنعت نفت این کشور کرده است. بخشی از این مقاله بدین شرح است: «دلیل اصلی بهبود چشم‌انداز اقتصادی ونزوئلا، موفقیت کاراکاس در یافتن منابع جایگزین سرمایه و بازسازی صنعت نفت حیاتی این کشور است که تا سال ۲۰۲۰ در نقطه سقوط کامل قرار داشت. داده‌های اوپک از منابع ثانویه نشان می‌دهد تولید نفت ونزوئلا به ۷۷۲ هزار بشکه در روز در ژوئیه ۲۰۲۳ افزایش یافته که نشان دهنده رشد چشمگیری ۴۰ درصدی نسبت به تولید ۵۵۳ هزار بشکه‌ای نفت در سال ۲۰۲۱ است. این افزایش قابل توجه در تولید نفت بدون کمک ایران محقق نمی‌شد. تهران حمایت مادی قابل توجهی از جمله برده، قطعات و تکنیسین‌های مورد نیاز برای بازسازی زیرساخت‌های کلیدی نفت را به کاراکاس ارائه می‌کند.»

اوپک برپایس در ادامه می‌نویسد: «اوایل سال جاری، شرکت ملی پالایش و پخش ایران متعهد شد مجتمع پالایشی پاراگران در ونزوئلا با ظرفیت ۹۵۵ هزار بشکه در روز را بازسازی کند که بزرگ‌ترین تأسیسات پالایشی در ونزوئلا و یکی از بزرگ‌ترین تأسیسات در سطح جهان است. شرکت پالایش و پخش در ماه می ۲۰۲۳ نیز بازسازی ۱۱۶ میلیون دلاری پالایشگاه آلپالیتو با ظرفیت ۱۴۷ هزار بشکه در روز، کوچک‌ترین تأسیسات ونزوئلا را آغاز کرد.»

در این مقاله عنوان شده است: «در فوریه ۲۰۲۳، اعلام شد که شرکت نفت ونزوئلا متعهد شده که دو نفتکش Aframax را سفارش دهد و از ایران خریداری کند. شرکت صنعتی دریایی ایران معروف به شرکت صدرا با هزینه کل ۶۷.۵ میلیون دلار، ناوگان نفتکش‌های در اختیار کاراکاس را گسترش می‌دهد که برای انتقال مخفیانه نفت خام ونزوئلا به خریداران خارجی استفاده می‌شود.»

اوپک برپایس می‌نویسد: «تهران همچنین حمایت قابل توجهی از کاراکاس برای تقویت عملیات و تولید از میدان نفتی ارائه می‌کند. نکته کلیدی تأمین پایدار میعانات گازی است که برای تولید نفت بسیار سنگین ونزوئلا به منظور ارسال آن به خریداران خارجی مورد نیاز است. تهران و کاراکاس اخیراً توافقی را امضا کردند که در آن ایران متعهد شده که نه تنها پالایشگاه‌های ونزوئلا را بازسازی کند، بلکه میادین نفتی را نیز توسعه دهد. این قراردادها، شیب رشد تولید نفت برای ونزوئلا را افزایش می‌دهد و در همین حال حضور ایران در آمریکای لاتین را تقویت خواهد کرد.»

مادورو چگونه از آمریکا امتیاز نفتی گرفت؟

در مجموع، بررسی دقیق رخدادهای تاریخی در ونزوئلا و انطباق آن با آمار تورم و تولید نفت این کشور نشان می‌دهد دولت مادورو در مواجهه با تحریم ابتدا با انجام اصلاحات داخلی از ابر تورم فاصله گرفت، سپس برای احیای صنعت نفت خود با ایران به عنوان یک کشور بلوک مقابل آمریکا وارد همکاری شد و تولید نفت خود را افزایش داد. سپس با شکست کامل خوان گویاید و بی‌اثر شدن تحریم نفتی آمریکا، دولت بایدن نیز مجوز فعالیت شرکت نفتی شیرون را صادر کرد و به ناچار وارد توافق کوتاه‌مدت ۶ ماهه با ونزوئلا شد. با توجه به خروج اقتصاد ونزوئلا از گوشه رینگ فشار تحریم‌ها، در توافق کوتاه‌مدت نیز مادورو با وجود دریافت امتیاز تعلیق تحریم نفتی، حاضر به امتیازدهی سیاسی به بایدن و تأیید صلاحیت رهبر مخالفان در انتخابات ژوئیه این کشور نشد. به بیان ساده، ونزوئلا ابتدا با انجام اصلاحات داخلی و همکاری با کشورهای بلوک مقابل آمریکا، شدت اثر تحریم را کم کرد و سپس در میز مذاکره از آمریکا امتیاز گرفت، اتفاقی که دقیقاً عکس آن در ماجرای برجام در ایران رقم خورد.

